

I 1789 skjedde det en naturkatastrofe av ufattelig omfang over store deler av østlandsområdene. En skal ikke se bort fra at denne hendelse var en vesentlig faktor i koloniseringa av Bardu- og Målselvbygdene. De samtidige skrifter har følgende å berette om katastrofen:

Maanedsskriftet «Minerva», sept. 1791 har denne skildringen:

Summarisk Efterretning over de Ødelæggelser, som skeede ved Oversvømmelse og Jordskjælv i Christians Amt i Aggershuus Stift, den 22 og 23 Juli 1789.

Denne Efterretning indeholdes i den herved føiede Tabel. Den angaaer, som sees, kun een Strækning af de viide Egne, som Ødelæggelsen traf. Tabellen er fra en aldeles paalidelig Haand. De i den indeholdne Data ville derfor sikkerligen være Læseren saa kjærkomne, som de ere gyseligen vigtige. Besynderligt er det, at en saa vigtig Begivenhed saa lidet hidtil har været offentlig Gjenstand for Naturforskere, literarisk Statsmands og Historieskrivers

Gard etter gard sklei ut i elva. Grunn og grøde gikk samme vei.

De reisk ut!

HVORFOR emigrerte dølene?

Opmerksomhed; besynderligt at denne Tildragelse, medens man oftest overdriver Efterretninger om Tildragelser af lignende Slags, synes almindeligen anset som i enhver Henseende meget mindre betydelig, end den i Virkeligheden har været. Den Mand, som har meddelt «Minerva» denne Tabel, anmærker, at Taxationen er anset for at være temmelig høi; men ogsaa, om saa var, og om man nedsatte den endog en Tønde Guld, er endda et af herved iire Tønder ingen Ubetydelighed. Hvorledes beregner man i Anger tabet af Menneskers, om man end kan troe sig at berægne de manges Forfælelse, som dog ikke kan rettes, eller dog ikke bliver

oprettet, og af ødelagt, ja forstedse ødelagt, frugtbar eller dog ved Beboernes Fliid frugtbringende Land? Ødelæggelsens Følger, som længe ville vedblive, have viist sig i indeværende Aar i den utroeligen Mængde Korn, som i denne Sommer er fra Kiøbstæden sendt til Gudbrandsdalen, endskjøndt forrige Aars Væxt ikke var slet; men her savnes nu Afgrøde af 9000 Maal Agerland. Ved denne Efterretning sees «Minerva» Begyndelsen til det Ønskes Opfyldelse, men siden denne Tildragelse har havt at maatte medele sine Læsere nøiagtig Oplysning over en saa høit mærkværdig Gjenstand. Hun haaber Resten af dette Ønskes Opfyldelse fra dem, der, som

han der meddeelte denne, ere i Stand til at meddele det øvrige.

Av den nevnte Tabellen, som omfttes 14 Herreder i Vestopland gaaer det fram at over 5827 «Maal Ager» var helt ødelagt, - 3156 fordærvede for nogle Aar, - 10726 «Mælinger Eng» var helt ødelagt og 5666 «fordærvede for en Tid», - av «Huse-

Av Odd Bjørklund

Bygninger» var 3256 «ødelagte og bortskyllede» og 786 «beskadigede og omstyrtede». Av omkomne oppgir tabellen: 68 menn-

esker, 17 hester, 198 Fæe og 788 «Smaae Kreature». Den hele værde av skaden blir oppgitt til 467 990 Rd. 28 sk.

I en note gjør bladet mærksam paa at «Ni Gaarde og Pladse ere ødelagte, hvis Værde vel er indtrykket i de almindelige Summer; men de der ødelagte Agres og Enges Maal og Bygningernes Antal er ikke angivet; findes altsaa ikke her i de dertil indrettede Rubrikker.

Et Maal Ager er i Gudbrandsdalen 2401 Kvadrat Alen; i de øvrige Egne 2744 Kvadrat Alen. En Mæling Eng holdes i de fleste Egne 12544 kvadrat Alen. Sept. 1791.

Avskrift av Topographisk Journal for Norge 1790 skrevet av amtmann Christian Sommerfelt:

Intet aar er i det Land blevet saa mærkværdigt ved ulykkelige Virkninger af Regn og Tøvejr som Aaret 1789. Det begynde med en stor og her usædvanlig Vandmangel, som Følge af det foregaaende Eftersaars tørre Frost. Den 18 og 19 Maj begynde Østenvind med stærkt Regn, da Elvene allerede gjorde nogen Skade, siden hærskede Østenvind og Regnvejr den hele sommer med varm Luft. Gammel Snee smeltede i Fjeldene. Grunden var bleven løs ved Tælen som i den forrige Vinters langvarige Barfrost var gaaet nogle Alen dybt ned i Jorden, og den 22de og 23de Juli efter en umaadelig Regn brøde de forfærdelige Ødeleggelser ud, som rammede saa mange Egne af Riget, men ingen mere end dette Amt og Gudbrandsdalen især. Jord og Sten foer ned af Fjeldsidene omstyrtede Huse og bedekede Land. Elve og Bække som

faldt ned fra Højderne, gik ud af deres Baner, toge nye løb, skar dybe Dale igjennem Ager og Eng, og bortførde baad Jord og Afgrøde. Søerne og de store Elve stege over deres Bredder og oversvømmede de blomstrende Enge og Agre. Mjøsen var nesten skjult med Vrag og saa ureen, at Fiske bleve syge og uspiselige, og endnu har dette Vand ikke faaet sin Klarhed igjen. Skaden som disse Ulykker forarsagede i Christians Amt, er taxert til omtrent 463000 Rigsdaler, hvorunder Vejes og Broers Ødelæggelse med mere ikke er indbefattet. Den forarsagede Skade er af forskjellig Beskaffenhed og derfor ikke al i lige Grad uoprettelig. De lave Jorder, som bleven belagt med opvoxende Vandes Bundfald, har faat deres Frugtbarhed for nogle Aar, men ville i Tiden igjen vel blive saa gode, som de forhen vare, eller maaskee bedre. De som ved Fjeldskrider ere bedækkede med Grus og maadelge Stene, kunde ved meget Arkejde i lang Tid gjøres Frugtbringende omendskjønt neppe saa frugtbare som forhen. Men hvor Grunden er skjult under alt for store Stene og Bjergstykker, eller Jorden aldeles bortført af Elven, der er intet mere at haabe.

Paa denne megen Væde fulgte vestlige Vinde med tørt Vejr og en Vinter med liden eller ingen Snee, som atter gjorde Bønderne megen Skade ved det at deres Drifter og Producters Transport bleve hindrede eller gjorde meget besværlige. Vaarflommen, som plejer at sætte alle smaee Møllebrug og Flomsaugen i Gang, bleve i dette Aar gandske ude. 1 Maj 1790.

Varder og vetter skalv.